

Németország helye egy átalakuló Európában, Európa helye egy átalakuló világban

| DOBROWIECKI PÉTER | AZ MCC MAGYAR-NÉMET INTÉZETÉNEK MUNKATÁRSA

Könyvkiadói körökben ritka és megbecsülendő nívószámra számít, ha csupán néhány hónap telik el egy elismert külföldi szerző nagy érdeklődésre számot tartó könyve eredeti és magyar nyelvű kiadásának megjelenése között. És mi van akkor, ha egy rövid, jelen esetben néhány hónapos időszak is elég ahhoz, hogy a szerző által felvázolt negatív forgatókönyv valósággá váljon? Meghaladottá válnak-e a szerző gondolatai az új, gyökeresen felfordult, hétről hétre változó biztonságpolitikai és külpolitikai helyzetben, vagy éppen ellenkezőleg: a változások fényében érdemes-e még alaposabban górcső alá venni őket? Klaus von Dohnanyi *Nemzeti érdekek* című kötete esetében egyszerűnek ígérkezik a válasz e kérdésekre. A szerző által megfogalmazott útmutatások, az úton-útfélen olvasható narratívának sokszor ellentmondó, figyelmeztető és vitaindító gondolatok, bár olykor-olykor új megvilágításba kerültek a háború által, mit sem veszítettek aktualitásukból.

A magyar felmenőkkel rendelkező, Magyarország iránt nagy szimpátiával viseltető Dohnanyi gazdag szakmai életutat tudhat maga mögött. Egykori vezető szociáldemokrata politikusként és közéleti szereplőként, Willy Brandt és Helmut Schmidt kormányának tagjaként, később Hamburg polgármestereként testközelből figyelhette meg előbb a külpolitikai prioritásait újradefiniáló NSZK, majd a hidegháborús korszakból kiemelkedő és a Szovjetunió fenyegető árnyékából kiszabaduló Európa vezető államává váló Németország kontinensen belüli és azon kívüli pozíciójának átalakulását.

Saját tapasztalataiból, megfigyeléseiből kiindulva, a szakirodalom részletes elemzésére támaszkodva Dohnanyi felvázolja az Egyesült Államok Európa- és Oroszország-politikájának graduális, sokszor amerikai szerzők által is leírt átalakulását. Ezen átalakulás hatására – írja Dohnanyi – ma már egyre kisebb összhang figyelhető meg a kontinens érdekei és az Egyesült Államok stratégiai céljai között, legyen szó akár a Pekinghez, akár a Moszkvához fűződő viszonyról. Hasonlóan értékeli a NATO 1999-től megfigyelhető, keleti és déli irányú fokozatos bővítését. A hidegháború lezárultával paradox módon csak még konfrontatívabbá váló amerikai külpolitika összességében aktív szerepet vállalt korunk biztonságpolitikai kihívásainak kialakulásában – véli a szerző. Példaként említi James Baker amerikai külügyminiszter 1990. februári megbeszélését Mihail Gorbacsov szovjet pártfőtitkárral. A tárgyalásokon Baker többször is ígéretet tett Gorbacsovnak, hogy nem fogják a NATO-t kelet felé bővíteni. Az ígéret ellenére lezajló fokozatos bővítés, valamint az orosz nemzeti érdekek amerikai ignorálása napjainkra olyan helyzethez vezetett, amelynek elsődleges kárvallottja maga Európa lett – írja Klaus von Dohnanyi.

A kontinens érdekeinek hathatósabb képviselete mellett Németországnak és Európának le kell vonnia a tapasztalatokat mindezekből. A tágabb értelemben vett biztonsági – katonai, környezeti, társadalmi és politikai – kihívások és a rájuk adható válaszok reális értékelése nélkül idealista, de elérhetetlen célok üldözésére

Klaus von Dohnanyi és Orbán Viktor az Országházban 2012. október 4-én

„A nemzeti érdekeket alárendelő központosítási törekvések éppen a várt hatás ellentétét, az Európai Unió gyengülését vonják maguk után”

kárhozzátjuk magunkat, ami nem vezet előre lépéshez. A stratégiai, hosszú távú célok kitűzése csak akkor nyer értelmet – legyen szó akár klímavédelemről, akár az illegális migráció kihívásának kezeléséről –, ha már rövid, de legalábbis középtávon képesek vagyunk kiegészíteni őket ténylegesen alkalmazható (kiegészítő vagy át-hidaló) megoldásokkal.

A kötet címének megfelelően a szerző számára nem vitás, hogy a nemzeti érdekek kölcsönös tárgyalások útján egyeztetett, konszenzuson nyugvó képviselete elsőbbséget kell hogy élvezzen a mindenkor közös európai stratégia alakításakor. Hiszen a nemzeti érdekeket alárendelő közpon-

tosítási törekvések éppen a várt hatás ellentétét, az Európai Unió gyengülését vonják maguk után – véli az egykori szociáldemokrata politikus.

Ahogy a magyar kiadáshoz készült előszóban Klaus von Dohnanyi írja: „A nemzetek felelősséget akarnak vállalni, és kell is, hogy vállaljanak magukért, akarják, és kell is, hogy saját sorsukat a lehető legnagyobb mértékben ők alakítsák és ők határozzák meg. [...] Egyetlen másik állam, egyetlen másik nemzet sem tehető felelőssé a saját nemzetünk jövőjéért.”

Klaus von Dohnanyi: *Nemzeti érdekek. Habsburg Ottó Alapítvány, 2022*

FOTÓ: CORVINA KIRÁDO

FOTÓ: MTI / BRUZSAK NOÉMI